

ՀՀ ԱՐԱԳԱԾՈՏՆԻ ՄԱՐԶ

Մարզկենտրոնը՝

ք. Աշտարակ

Տարածաշրջանները՝

Աշտարակ,

Ապարան,

Արագած,

Թալին

Քաղաքները՝

Աշտարակ,

Ապարան,

Թալին

Տարածքը	2 756 քառ. կմ/
ՀՀ տարածքում մարզի տարածքի տեսակարար կշիռը	9.3 %
Քաղաքային համայնքներ	3
Գյուղական համայնքներ	111
Քաղաքներ	3
Գյուղեր	117
Բնակչության թվաքանակը 2014թ. տարեվերջին	131.3 հազ. մարդ
<i>այդ թվում՝</i>	
քաղաքային	29.9 հազ. մարդ
գյուղական	101.4 հազ. մարդ
ՀՀ բնակչության ընդհանուր թվաքանակում մարզի բնակչության թվաքանակի տեսակարար կշիռը, 2014թ.	4.4 %
Քաղաքային բնակչության թվաքանակի տեսակարար կշիռը	22.8 %
Գյուղատնտեսական նշանակության հողեր	218 225.4 հա/ ha
<i>այդ թվում՝ վարելահողեր</i>	54 149.9 հա

ՀՀ Արագածոտնի մարզի տարածքով են անցնում հանրապետական նշանակություն ունեցող 3 ավտոխճուղիները՝ Երևան – Աշտարակ – Թալին – Գյումրի, Երևան–Աշտարակ – Սպիտակ և Երևան – Արմավիր –Քարակերտ – Գյումրի:

Մարզի տարածքը հատում է նաև ՀՀ գլխավոր երկաթուղին (միայն ծայր արևմտյան հատվածով և մարզի տնտեսական զարգացման վրա էական ազդեցություն չի թողնում):

Մարզում են գտնվում Բյուրականի նշանավոր աստղադիտարանը, ՀՀ գիտությունների ազգային ակադեմիայի ռադիոֆիզիկայի և էլեկտրոնիկայի, ֆիզիկական հետազոտությունների ինստիտուտները:

2014թ.-ին **մարզի տնտեսության** հիմնական հատվածների տեսակարար կշիռները ՀՀ համապատասխան ճյուղերի ընդհանուր ծավալում կազմել են.

- արդյունաբերություն՝ 2.3 %,
- գյուղատնտեսություն 9.9 %,
- շինարարություն՝ 2.9 %,
- մանրածախ առևտուր՝ 1.2%,
- ծառայություններ՝ 0.8 %:

Մարզի տնտեսության հիմքն **արդյունաբերությունը և գուղատնտեսությունն են:**

Արդյունաբերությունը մասնագիտացած է սննդամթերքի և ըմպելիքի, թանկարժեք իրերի արտադրության ու շինանյութերի հանքավայրերի շահագործման ուղղություններում: Մարզի աշխարհագրական դիրքը և բնակլիմայական պայմանները նպաստավոր են ինչպես բուսաբուծության (հացահատիկ, կարտոֆիլ, բազմամյա տնկարկներ, կերային մշակաբույսեր), այնպես էլ անասնաբուծության զարգացման համար:

Գյուղատնտեսությունը հիմնականում մասնագիտացած է բուսաբուծության (մասնավորապես հացահատիկային մշակաբույսերի արտադրություն) և անասնաբուծության մեջ:

Բեռնաուղևորափոխադրումները մարզում իրականացվում են ավտոմոբիլային տրանսպորտով:

Մարզկենտրոն Աշտարակ քաղաքը (2014թ. տարեվերջին՝ 18.5 հազ. բնակիչ) գտնվում է Քասախ գետի ափին, Երևանից 19 կմ հյուսիս-արևմուտք: Քաղաքը հանդիսանում է Երևան-Գյումրի, Երևան–Սպիտակ ճանապարհների հանգույցը:

Աշտարակ-Ապարան ճանապարհին կառուցվել է 33 մ բարձրություն ունեցող խաչ, որը բաղկացած է 1 714 հատ փոքր խաչերից: Փոքր խաչերը խորհրդանշում են հայ ազգի քրիստոնեության ընդունման 1 714 ամյակը:

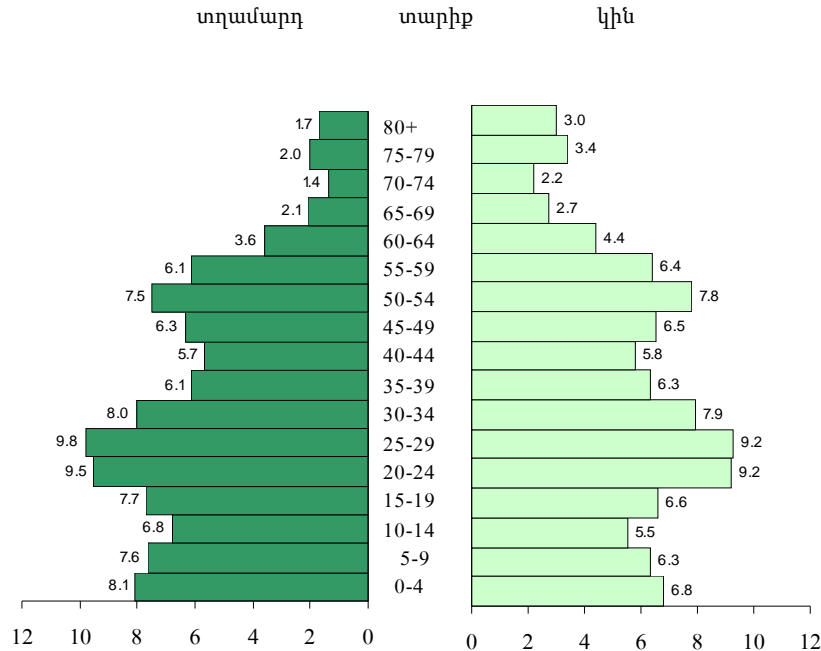
Քաղաքը զարգացել է որպես Երևան քաղաքի արբանյակ քաղաք: Այն մարզի վարչաքաղաքական, տնտեսական, գիտական ու կրթամշակութային կենտրոնն է:

Աշտարակ քաղաքի տնտեսության առաջատար ճյուղը սննդամթերքի և ըմպելիքի արտադրությունն է:

Ապարան քաղաքը (2014թ. տարեվերջին՝ 6.4 հազ. բնակիչ) մարզում մեծությամբ և նշանակությամբ երկրորդ քաղաքն է: Գտնվում է Քասախ գետի ափին (Երևանից 60 կմ հեռավորությամբ): Ապարան քաղաքի տնտեսության առաջատար ճյուղը սննդամթերքի արտադրությունն է:

Թալին քաղաքը (2014թ. տարեվերջին՝ 5.0 հազ. բնակիչ) գտնվում է Արագած լեռան հարավ-արևմտյան լանջին (Երևանից 65 կմ հեռավորությամբ): **Քաղաքի տնտեսության** հիմքը թանկարժեք իրերի արտադրությունն է:

ՄՇՏԱԿԱՆ ԲՆԱԿՉՈՒԹՅՈՒՆՆ ԸՍՏ ՏԱՐԻՔԱՅԻՆ ԽՄԲԵՐԻ, 2015թ. հունվարի 1-ի դրությամբ
%

ՄԱՆՐԱՇԱՆ ԱՌԵՎՏՐԻ ՕԲՅԵԿՏՆԵՐ

	Քանակը				
	2010	2011	2012	2013	2014
Մանրաձախ առևտրի օբյեկտներ, ընդամենը	368	430	435	437	506
այդ թվում՝					
խանութներ	110	134	127	128	190
կրպակներ	201	229	238	238	243
գյուղատնտեսական արտադրանքի շուկաներ	3	3	2	2	2
սպառողական ապրանքների շուկաներ	1	1	1	1	2
առևտրի այլ օբյեկտներ	53	63	67	68	69

ԿՐԹԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

	Քանակը				
	2010	2011	2012	2013	2014
Պետական նախադպրոցական	15	19	20	20	23
Պետական հանրակրթական	124	123	122	122	122
Երաժշտական, արվեստի, գեղարվեստի դպրոցներ, մանկապատանեկան ստեղծագործական կենտրոններ	9	9	8	8	10
Պետական նախնական մասնագիտական (արհեստագործական) ուսումնական ¹	3	3	1	2	2
Պետական միջին մասնագիտական ուսումնական	-	-	1	1	1
Ոչ պետական միջին մասնագիտական ուսումնական	1	-	-	-	-

¹ Ներառյալ այն միջին մասնագիտական ուսումնական հաստատությունները, որոնք իրականացնում են նախնական (արհեստագործական) ծրագիր:

ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ՀԱՄԱՅՆՔՆԵՐ

Համայնքի անվանումը	Բնակավայրի անվանումը	Մշտական բնակչության թվաքանակը 2015թ. հունվարի 1-ի դրությամբ, մարդ *
Աշտարակ	բ. Աշտարակ	19 239
	գ. Մուղնի	
Ապարան	բ. Ապարան	6 413
Թալին	բ. Թալին	5 025

ԳՅՈՒՂԱԿԱՆ ՀԱՄԱՅՆՔՆԵՐ

	Համայնքի անվանումը	Բնակավայրի անվանումը	Մշտական բնակչության թվաքանակը 2015թ. հունվարի 1-ի դրությամբ, մարդ
Աշտարակի տարածաշրջան			
1	Ագարակ		1 972
2	Աղձք		1 961
3	Անտառուտ		349
4	Ավան	•Ավան •Խնուսիկ	988
5	Արագածոտն		1302
6	Արտաշավան	•Արտաշավան •Լուսաղբյուր •Նիգատուն	745
7	Արուճ		1 234
8	Բազմաղբյուր		1 100
9	Բյուրական		4 676
10	Դպրեանք		93
11	Լեռնարոտ		378
12	Կարբի		4 322
13	Կոշ		3 387
14	Ղազարավան		596
15	Նոր Ամանոս		810
16	Նոր Եղեսիա		1 315
17	Շամիրամ		2 041
18	Ոսկեհատ		1 053
19	Ոսկեվազ		4 538
20	Սաղմոսավան		151
21	Սասունիկ	•Սասունիկ •Կարին	3 804
22	Վերին Սասունիկ		142
23	Տեղեր		233
24	Ուշի		1 720
25	Ուջան		3 406
26	Փարպի		2 448
27	Օհանավան		2 575
28	Օշական		6 115
29	Օրգով		510

* Այստեղ և հետայսու՝ ՀՀ մարզերի քաղաքային համայնքների բնակչության թվաքանակը ներկայացվել է ՀՀ 2011թ. մարդահամարի հիմքով վարվող ընթացիկ հաշվառմամբ:

** Այստեղ և հետայսու՝ ՀՀ մարզերի գյուղական համայնքների այս տվյալների սկզբնաղբյուրը՝ գյուղական համայնքների կողմից տարեկան կտրվածքով ներկայացվող «Գյուղական բնակչության սեռատարիքային կազմը» պետական վիճակագրական հաշվետվություններն են: Այդ սկզբնաղբյուրներով ՀՀ 866 գյուղական համայնքների մշտական բնակչության թվաքանակների հանրագումարը՝ ամբողջությամբ ըստ մարզերի ունի որոշակի շեղում բնակչության ընթացիկ հաշվառման համանուն տվյալներից, որոնք խարսխված են ՀՀ արդարադատության նախարարության և ՀՀ կառավարության արքնթեր ՀՀ ոստիկանության վարչական ռեգիստրների տվյալների վրա (շեղումը՝ 01.01.2015թ.-ի դրությամբ ՀՀ մասշտաբով՝ կազմել է +12.5%): Շեղումը հիմնականում պայմանավորված է գյուղական համայնքների միջև խնդրո առարկա տեղեկատվության փոխանակման, համադրման և անվանական տվյալների մակարդակով ստուգաճշտման համակարգի բացակայությամբ:

	Համայնքի անվանումը	Բնակավայրի անվանումը	Մշտական բնակչության թվաքանակը 2015թ. հունվարի 1-ի դրությամբ, մարդ
Ապարանի տարածաշրջան			
1	Արագած		3 911
2	Արայի		653
3	Ափնագյուղ		647
4	Եղիպատրուշ		793
5	Երնջատափ		651
6	Թթուջուր		380
7	Լուսագյուղ		876
8	Ծաղկաշեն		799
9	Կայք		640
10	Հարթավան		1 130
11	Ջորագլուխ		291
12	Նիգավան		750
13	Շենավան		1 939
14	Շողակն		152
15	Չքնաղ		257
16	Ջրամբար		165
17	Սարալանջ		238
18	Վարդենիս		814
19	Վարդենուտ		1 003
20	Քուչակ		2 270
Արագածի տարածաշրջան			
1	Ալագյազ		552
2	Ավշեն		467
3	Բերքառատ		1 043
4	Գեղաղիբ		699
5	Գեղաձոր		1 326
6	Գեղարոտ		619
7	Լեռնապար		578
8	Ծաղկահովիտ		2 115
9	Ծիլբար		618
10	Կանիաշիբ		464
11	Հնաբերդ		2 305
12	Ճարճակիս		723
13	Մելիք գյուղ		1 273
14	Միջնատուն		298
15	Միրաք		132
16	Նորաշեն		1 225
17	Շենկանի		282
18	Ջամշլու		261
19	Ռյա թագա		689
20	Սադունց		238
21	Սիփան		275
22	Վարդարլուր		648
Թալինի տարածաշրջան			
1	Ագարակավան		1 154

	Համայնքի անվանումը	Բնակավայրի անվանումը	Մշտական բնակչության թվաքանակը 2015թ. հունվարի 1-ի դրությամբ, մարդ
2	Ակունք		733
3	Աշնակ		1 342
4	Արագածավան		6 145
5	Արտենի		3 780
6	Արևուտ (նախկինում՝ Բառոժ)		99
7	Գառնահովիտ		515
8	Գետափ		145
9	Դաշտադեմ		669
10	Դավթաշեն		774
11	Դդմասար		160
12	Դիան		161
13	Եղնիկ		542
14	Զարինջա		722
15	Զովասար		547
16	Թաթուլ		991
17	Թլիկ		108
18	Իրինդ		945
19	Լուսակն		305
20	Ծաղկասար		110
21	Կաթնաղբյուր		1 393
22	Կանչ		133
23	Կարմրաշեն		661
24	Կաքավաձոր		1 180
25	Հակո		203
26	Հացաշեն		423
27	Մաստարա	• Մաստարա • Չորագյուղ	2 732
28	Մեծաձոր		65
29	Ներքին Բազմաբերդ		1 623
30	Ներքին Սասնաշեն		1 138
31	Նոր Արթիկ		564
32	Շղարշիկ		573
33	Ոսկեթաս		602
34	Պարտիզակ		369
35	Սորիկ		158
36	Սուսեր		363
37	Վերին Բազմաբերդ		506
38	Վերին Սասնաշեն		453
39	Ցամաքասար		504
40	Օթևան		237

**ՀՀ ԱՐԱԳԱԾՈՏՆԻ ՄԱՐԶԻ ՊԱՅՄԱՆԱԿԱՆ 10 000 ԲՆԱԿԻՉ ՈՒՆԵՑՈՂ ՀԱՄԱՅՆՔԻ
ՍՈՑԻԱԼԱԿԱՆ ՄԻ ՇԱՐՔ ԲՆՈՒԹԱԳՐԻՉՆԵՐ, 2014թ.**

	Ընդամենը	նրանցից՝	
		կանայք ¹	տղամարդիկ ¹
Բնակչությունը, մարդ	10 000	5 004	4 996
Ծնվածներ, մարդ	147	67	80
Մահացածներ, մարդ	89	42	47
Ամուսնություններ	67	X	X
Ամուսնալուծություններ	14	X	X
Մեկ բնակչի ապահովվածությունն ընդհանուր բնակավայրերում, մ ²	46.4	X	X
Կրթության ոլորտ, հաճախումը կրթօջախներ, մարդ՝			
նախադպրոցական	171	82	89
հանրակրթական	1 326	615	711
երաժշտական, արվեստի, գեղարվեստի դպրոցներ, մանկապատանեկան ստեղծագործական կենտրոններ	84	54	30
նախնական մասնագիտական (արհեստագործական)	23	9	14
միջին մասնագիտական	14	6	8
բարձրագույն մասնագիտական	-	-	-
Առողջապահության ոլորտ՝			
Հաճախել են պոլիկլինիկա տարվա ընթացքում (հաճախումների քանակը)	25 399	...	...
Մարզիկներ, մարդ	49	-	49
Զբաղվածներ, մարդ	4 871	2 419	2 452
նրանցից՝ գիտական հիմնարկներում	23	8	15
նրանցից՝ գիտության դոկտոր	2	0.0	2
գիտության թեկնածուներ	6	1	5
ուսուցիչներ	213	166	47
բժիշկներ	17	...	...
միջին բուժանձնակազմ	49	...	...
Գործազուրկներ, մարդ	260	201	59
Մոցիայական ապահովության ոլորտ			
ընդամենը կենսաթոշակառուներ, տարեվերջի դրությամբ, մարդ	1 407	841	566
աղքատության ընտանեկան նպաստ և միանվագ դրամական օգնություն ստացող ընտանիքներ	432	X	X
Հաճախումների քանակը տարվա ընթացքում			
գրադարան	8 178	...	...
թատրոն	-	-	-
համերգ	-	-	-
թանգարան	411	...	...
Իրավական ոլորտ			
հանցագործության դեպքերի քանակը, տարվա ընթացքում	39	X	X
այդ թվում՝ ոչ մեծ ծանրության	23	X	X
միջին ծանրության	12	X	X
ծանր	4	X	X
առանձնապես ծանր	0.0	X	X

¹ Ցուցանիշները հաշվարկային են: